

FOAIA POPORULUI ROMÂN

Apare în fiecare zi cu cele mai noi știri din țară și străinătate

ZIARUL ZILNIC:

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român”, „Foia Ilustrată” și „Cucu” pe un an 18 cor., pe jumăt. de an 10 cor., pe un sfert de an 6 cor. Pe o lună 2.40 C.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA BUDAPESTA, VII, ILKA-UTCA NRUL 36. :: TELEFON: 47—82. MANUSCRISE NU SE INAPOIAZA

ZIARUL POPORAL:

ABONAMENTUL: „Foia Poporului Român”, „Foia Ilustrată” și „Cucu” pe un an 7 cor., pe jumăt. de an 3.50 cor. Pentru America pe un an 3 dolari.

Nouii mari succese contra italienilor

— 141 ofițeri și 6200 soldați italieni prinși în Tirolul de sud. — Orașele italiene Veneția, Udine, Treviso etc. bombardate. —

Budapesta, 17 Maiu. — Raportul lui Höfer de azi, sosit în ultimul moment, arată că biruința de ieri din Tirolul de sus nu rămâne izolat, ci e începutul unei mari și victorioase ofensive contra italienilor. Dăm aci numai un rezumat din acest comunicat:

Luptele de artilerie au continuat ieri cu violență pe tot frontul italian. Pe platoul Doberdo, nouile poziții cucerite la vest de San Martino, la-am lărgit prin explozii de mine. Regimentul 43 a respins cu granate de mină contra-atacurile italiene.

În Tirolul de sud, trupele noastre au pătruns în pozițiile italiene dela Soglio de Aspico Costa dela Costa de Agra, Maronia, în mai multe sec-toare din Teragnola, au gonit pe italieni, au luat cu asalt punctul Zugna Torte. În aceste lupte, numărul prizonierilor italieni s'a ridicat la 141 ofițeri, 6200 soldați, și am capturat 17 mitralieze și 13 tunuri.

O escadră de aeroplane și hidroplane austro-ungare au bombardat cu succes gările și depozitele militare din Veneția, Cormons, Udine și Treviso.

Baia de sânge dela Verdun

— Apărarea disperată a francezilor —

Berlin, 17 Maiu. — Corespondentul de pe frontul apusan al ziarului »Berliner Tageblatt« anunță următoarele:

— Cu o înverșunare de nedescris apără francezii terenul lor. Unele din contra-atacurile lor sînt foarte disperate, și totuși încăierarea aceasta grozavă nu are un mare răsunet în presa franceză. Acțiunile acestea militare sînt redade în rapoartele franceze, în mod foarte superficial din punct de vedere geografic, ca să nu apare ca încercări de recucerire franceze, cari au fost precedate de succese germane.

Dar înaintarea îndârjită germană silește mereu pe francezi să-și părăsească tranșeele. Generalul francez Bazelaire formează mereu noi coloane de asalt, cu cari cearcă să recucerească

terenul pierdut — încercări cari costă mult sânge francez. Dar mult mai grele sînt pierderile ce le îndură francezii prin artileria noastră. E drept că artileria germană are în fața ei un teren foarte păduros, cu dealuri și movile, cari par să o crotească pe dușman. Dar acțiunea noastră de recunoaștere e admirabilă, și apoi se mai adaugă și faptul că mari masse de trupe dușmane sînt concentrate într-o regiune relativ mică. Artileria noastră are dar țeluri multe și largi. Și ele stau zilnic sub locul nostru cel mai greu. În vreme ce distrugem coloane întregi franceze cari sînt pe drum între pozițiile și cartierul general francez, noi fărâmițăm treptat, treptat forța militară franceză în atacuri zilnice — așa că cifra pierderilor devine uriașă.

2000 vagoane de mărfuri germane pentru România

București, 17 Maiu. — Guvernul român a fost înconștințat, că în Germania se încarcă în momentul de față, 2000 de vagoane cu mărfuri pentru România. Acest însemnat transport conține în mare parte unelte necesare muncii agricole, materialul brut și fasonat pentru telefoane și telegraf, materii prime pentru fabricarea hirtiei, pielărie și alte articole absolut trebuincioase pentru industrie și comerțul român.

Prinul tren »Carmen« din Germania cu 38 vagoane a și sosit azi în România, și e compus din 18 vagoane cărbuni, 12 vagoane cu mașini și articole metalice și 8 vagoane cu mărfuri de tot soiul pentru comercianți. Zilnic vor sosi apoi noi

trenuri din Germania, încărcate cu tot felul de mărfuri.

Și din Austro-Ungaria vor porni curând asemenea trenuri. România va trimite în schimb produsele ei, ca făină, carne, brînzeturi, păcură, uleiuri, spirt, piei.

Presa română, în mare parte, își exprimă bucuria, că comerțul român primește acum articole, de care a dus atîta lipsă, și crede că scumpetea în țară va fi de acum înainte mai puțin simțită. Dar ca jaful negustorilor să înceteze, ziarele cer ca guvernul să dea lista comercianților, cari au primit acum marfa germană spre vânzare.

Presă rusă se plînge de nerecunoștința României

București, 17 Maiu. — Ziarul rusesc »Vernia« scrie: Acum când prietenii noastre Serbia și Muntenegru sînt desființate, rămăsele în cazanul clocotind al Balcanilor, afară de Bulgaria și Turcia cari se luptă contra noastră, România a vroit bani, i-s'au dat bani; ea a avut nevoie de grîne — i-s'au dat grîne; România a vroit cai — îi s'au dat cai. Și iată că transporturi de cereale se expediază în Austria și Turcia. Cerealele rusești hrănesc pe Români iar cele românești pe nemți. În schimb diplomații noștri ca și tolstoienii nu se opun rău-

lui, sînt încântați. Ei au făcut ce au putut. Miștrii noștri plenipotențari din Balcani și-au făcut datoria: Turcia și Bulgaria sînt în război cu noi, Grecia oficială ne privește cu ochi răi, iar România face comerț cu bunurile noastre.

În urma unor asemenea articole nu e de mirare că se produce în Rusia manifestații anti-românești.

Stockholm, 17 Maiu. — Ziarul rus »Djen« scrie, că s'a ținut o conferință specială la Petersburg în chestia exportului rusesc. În aceasta conferință s'a hotărît în ce măsură să restringă

Rusia exportul pentru statele neutrale. S'a decis, ca să se oprească exportul de grîne rusești pentru România, deasemenea s'a limitat exportul de sodă, de sulfat de cupru, și de uleiul de floarea soarelui. Aceasta e prima dispoziție represivă din partea Rusiei, luată ca răspuns la convenția comercială încheiată între România și puterile centrale.

DIN ROMÂNIA

Cum vor fi împărțite ajutoarele de Regina României

M. S. Regina și AA. LL. RR. Prințepesele Elisabeta și Marioara vor sosi la Iași spre a împărți ajutoare din donațiunea M. S. Regelui. Ajutoarele vor fi date următoarelor cinci categorii: 1. infirmii, bătrânii și orfanii de părinți; 2. văduve sărace ce nu pot munci; 3. văduve cu copii după numărul copiilor; 4. sinistrații; 5. persoane ce nu-și pot agonisi existența din cauza împrejurărilor critice. E vorba ca să se mai acorde ajutoare și acelor anonimi săraci, personal cunoscuți comitetului de ajutorare, prezidat de primar. Ajutoarele se vor împărți tuturor fără deosebire de naționalitate.

Anchetă asupra contrabandelor în România

Ziarele guvernamentale anunță:

Ca urmare la declarațiunile făcute de guvern în Parlament, d. ministru de interne, de acord cu colegul său dela justiție, a decis de a proceda la o anchetă mixtă asupra contrabandelor de vite.

Ministrul de interne a delegat în acest scop pe d. președinte și pe ceilalți membri ai consiliului permanent administrativ, iar ministrul de justiție pe d-nii procurori generali respectivi.

Comisiunea de anchetă astfel compusă, va începe imediat lucrările și ea va stabili până la ce punct sînt întemeiate faptele denunțate și în tot cazul, de a determina persoanele asupra cărora vor trebui să cadă responsabilitățile.

Violența în politica din România

Citim în ziarul guvernamental »Viitorul«:

D. Take Ionescu nu e un violent prin temperament. Atunci când necesități de partid sau când combinațiuni artificiale îl îndeamnă să ia o atitudine violentă, ea are un caracter factice, nefiresc, — prin o punere cu violența, de pildă, a d-lui Filipescu, care e însăși rațiunea sa de a fi. De cât-va timp însă atît ziarele d-kui Take Ionescu, cît și atitudinea d-sale personală devin din ce în ce mai violente.

E o ipostaza sub care d. Take Ionescu, care

își cumpăna în trecut mijloacele de luptă politică, abia mai e de recunoscut. Se vede clar că nu e vorbă de o atitudine firească a temperamentului d-sale, ci desigur de un efect al combinației politice în care a intrat, și care îl face să nu aibă o privire clară a realităților.

Lucrul este desigur mai explicabil pentru d. N. Filipescu, a cărui stare bolnăvicioasă i-a făcut de mult cunoscute apucăturile în viața noastră politică.

Dar d. Take Ionescu crede azi că trebuie să urmeze pașii d-lui Filipescu, și caută să se pună la unison cu d-sa în întreaga-i activitate publică.

Cei doi șefi ai fuziunii au încercat la început să pară că se preocupă numai de chestiunile din afară, de situația României în conflictul mondial, deși chiar de atunci s'a văzut clar că preocupările lor erau îndreptate spre prefaceri în politica internă.

Azi însă, când s'a văzut că opinia publică nu-i poate urma în felul lor de a înțelege politica din afară a Statului, și-au dat pe față preocupările reale.

N'a fost chestie care să nu fie exploatată în acest scop. Acum de curând, — ca să nu mergem mai departe, — chestia scumpirei traiului, problemă complexă și dificilă de rezolvat, în loc să atragă concursul acestor oameni politici, mai ales că era vorba de interese generale și în afară de cadrele politice de partid, a fost exploatată cu pasiune împotriva guvernului.

Am putea însă mult din chestiunile de interes general care erau însă văzute prin prisma politicianismului strîmt, de cei cari pretind că

pun chestiunile naționale de-asupra intereselor de partid.

Nu despre aceasta vrem să vorbim însă azi. Ne mărginim a constata și a pune în evidență că violențele de limbaj de azi ale d-lui Take Ionescu sunt datorite faptului că vrea și trebuie să urmeze și politica și mijloacele d-lui Filipescu.

E evident că noi nu putem răspunde pe același ton violențelor, fie dintr-o parte, fie din alta. Violența în politică e o dovadă de neputință și de slăbiciune; cei tari n'au nevoie de violențe. Ei își expun cu obiectivitate modul lor de a vedea, întemeiat pe fapte și pe argumente, și rezultatele sunt totdeauna favorabile, dovadă e atitudinea de azi a opiniei publice care stă în diferență în fața svircolirilor sterile ale politicianismului.

Tifosul exantematic face victime la Iași

Mari sânt ravagiile pe cari le face tifosul exantematic în unele comune din județul Iași, dar și în oraș această teribilă epidemie face mari progrese.

În momentul de față sunt în oraș 11 cazuri de tifos exantematic. Situația e cu atât mai gravă cu cât majoritatea cazurilor s'au ivit chiar în centrul orașului, dintre cari unele în piața Unirii. Două din cele trei cofetării din această piață au fost închise, deoarece s'au constatat câți-va lucrători bolnavi.

Astăzi proprietarul uneia din aceste cofetării a fost transportat la spital, prezintă simptome de tifos exantematic.

LUPTLE DIN APUS

Șase asalturi franceze la înălțimea 304 — respinse. — Ce spune comunicatul francez. — Declarațiile lui Grey indică dorința Angliei să tratese pace? — 30.000 granate au căzut în orașul Verdun.

Comunicatul german, dela 16 Maiu, anunță următoarele de pe frontul francez:

Acțiuni mai mici în diferite locuri ale frontului, ne-au adus un număr de prizonieri englezi și francezi. Pe malul Meusei, au fost respinse mai multe slabe atacuri franceze contra pozițiilor noastre de pe înălțimea 304, de către focul nostru de artilerie, infanterie și mitralieze. Aceiaș soartă a avut un atac întreprins de dușman la nord de Vaux-les-Palomlix (la nord-vest de Combres) contra unei părți avansate a pozițiilor noastre.

Șeful Statului major

Comunicatul francez dela 15 Maiu anunță vii acțiuni de artilerie de ambele părți în Champagne, în sectoarele Maison de Champagne și pe movila Le Mesnil. La o invadare în fortul german la vest de Mont Tetu, am făcut 15 prizonieri germani. Pe înălțimile dela Meuse, patrulele franceze au cucerit tranșeele germane pe un front de vreo 200 metri, aducând și prizonieri.

Comunicatul englez anunță că pe frontul belgian, artileria germană era foarte activă între Loos, Dixmuiden și Canalul La Bassé.

— Francezii dându-și seama de importanța câștigului de teren realizat de germani la înălțimea 304, au întreprins luni după amiază șase atacuri consecutive asupra pozițiilor germane pe panta de vest a înălțimei. Toate valorile de asalt franceze s'au prăbușit în focul nimitor al artileriei germane.

— Ziarele londoneze, olandeze și daneze, văd în declarațiile de altăeri a ministrului de externe englez, Sir Grey, dovada că Anglia ar fi dispusă pentru o pace care să redea independența Belgiei, Serbiei și Muntenegrului. Grey a vorbit pentru a provoca o nouă declarație din partea Germaniei asupra condițiilor de pace. Ziarul olandez »Tijd« crede că după concesiile făcute de Germania Americii în chestia submarinelor, va face poate concesii și Ententei, pentru a crea baza pentru o pace. Pe cât de împăciuitoare sună acum declarațiile lui Grey, pe atât de războinice sânt declarațiile președintelui republicii franceze, care față de refugiații din Lorena, a spus că Ententa va dicta pace puterilor centrale.

— Corespondentul ziarului »Times«, care a vizitat orașul Verdun, spune că până acum au căzut asupra acestui oraș 30.000 granate germane. Zilnic cade câte 450 granate asupra Verdunului, câte odată și câte 800-1000. Case cu șase etaje cad și se prăbușesc ca niște case de cărți de joc, îndată ce sînt nimerite de uriașele proiectile germane.

MERSUL RĂZBOIULUI

Victoria austro-ungară din Tirolul de sud

Nimic nou pe frontul rusesc. — Ce-i cu idealul Serbiei. — Sonnino crede în alăturarea Greciei de Ententa. — Vom continua ofensiva contra Italianilor. — Șase asalturi franceze respinse.

De pe frontul rusesc nu-i nimic de semnalat pe ziua de 16 Maiu.

— Ziarele rusești afirmă că în cercurile autorizate din Petersburg nu se crede că războiul va continua și în cursul iernei. Cercurile financiare cred că pacea se va încheia înainte de venirea iernei.

— »Utro Rossij« află că fostul ministru de război Suchomlinov a încercat să se sinucidă în închisoarea în care e închis.

— În Rusia iară bântue foametea în mai multe guvernăminte. Sub președinția prim ministrului rus Sturmer a avut loc o conferință a tuturor guvernatorilor din Rusia europeană, pentru a găsi mijloacele de combatere a foametei.

Din Balcan se anunță:

Ofițerii sârbi ar li declarat că consideră Salonul ca viitoarea Capitală a Serbiei.

— Ziarul lui Venizelos »Hestia« constată că

șederea trupelor Ententei în Salonie, aduce Greciei un venit lunar de 50 milioane.

— La granița albaneză s'au produs noi ciocniri între trupe grecești și italiene. O companie italiană a ocupat înălțimea Bagunița, pe ferituri grecesc. După o luptă scurtă, italienii au fost gonțiți de trupele grecești de acolo.

— După ziarul italian »Stampa« ministrul de externe Sonnino, ar fi declarat că în curând Grecia se va alătura de Ententa în război.

— Biroul de presă rusă dă un comunicat despre rezultatul vizitei prim ministrului sîrb Pašići, la Roma, Paris, Londra, Petersburg, arătînd că toate puterile Ententei s'au declarat de acord pentru realizarea idealului național sîrb: unirea tuturor țărilor și popoarelor sîrbești, inclusiv Macedonia de Serbia. Neînțelegerile între Serbia și Italia au fost înlăturate.

Detunătura acestor proiectile face impresia ca și cum e sfârșitul lumii. Orașul e cu desăvârșire pustiu, fără oameni, multe cartiere sint grămezi de ruine.

RĂZBOIUL CU ITALIA

Biruința austro-ungară contra italienilor. — Linia primă de poziții italiene în Tirolul de sud cucerită. — Arestatul major austro-ungar intenția să ia ofensivă contra italienilor? — Ziarele italiene își micșorează formatul.

Acum când se împlinește un an de când Italia a declarat război Austro-Ungariei, aniversarea aceasta italianii o petrec în mijlocul celor mai rușinoase înfrângeri. Din raportul lui Höfer de la 16 Maiu, ce l-am publicat ieri în ziarul nostru la telegrame — reiesă că trupele austro-ungare au obținut succese pozitive și remarcabile pe frontul italian. După ce armata noastră a gonit pe italieni din pozițiile lor la vest de San Martino, la vest de muntele San Michele și la răsărit de Monfalcone, apărând nouile poziții cucerite contra tuturor atacurilor italiene, — a urmat ieri lupte foarte serioase în Carintia și pe frontul tirolez. În Tirolul de sud, trupele noastre au cucerit prima linie de poziții italiene la sud de valea Suggana și la sud de Rovereto.

Rezultatul unui an de luptă pentru Italia, este foarte rușinos și dureros. Italianii în luptele cu stîncile, cu ghetarii și cu trupele austro-ungare au pierdut peste jumătate milion de oameni, și totuși pozițiile austro-ungare și întreg frontul au rămas aceleași. Triest, Görz, Trient, Rovereto sînt încă în posesia Austriei și visul italienilor a rămas vis.

Succesele anunțate ieri de Höfer vădese că armata austro-ungară e în măsură să treacă oricând pe frontul italian la o ofensivă viguroasă. Zilele viitoare vom vedea cari sînt intențiile statului major austro-ungar cu asalturile biruitoare din ultimele zile contra italienilor, cari ne-au adus 3000 prizonieri italieni.

— Din cauza lipsei de hârtie în Italia, ziarele italiene în loc de 8 și 4 pagini, vor apare de acum înainte numai în două pagini.

Lămuriri referitoare la Ajutorul de stat

pentru familiile celor înrolați precum și despre îngrijirea invalizilor, a văduvelor și orfanilor celor căzuți în războiu.

Prețul 40 fileri, plus 5 fileri porto postal. Se poate căpăta dela

Administrația ziarului

„Foaia Poporului Român“

BUDAPESTA, VII., Ilka-utca 36

Știrile zilei

Fluviul

Ascuns sub zid de munți, în depărtare
Argint e limpedele lui izvor:

Se cere muncă stropului din nor
În adâncimi de stînci să se strecoare.

L'asteaptă ca pe-un zeu mântuitor
Setoasele câmpii, sub foc de soare...
Și, mândru de-obârșie și chemare,
Pornește tânăr fluviul călător.

Dar iată 'n drum, vremelnice șuvoae
Și gârle seci, umflându-se de ploae,
I-azvârle 'n față mîlul lor nemernic;

S'a tulburat o clipă unda lină...
Dar fluviul sporește cu-a lor tină,
Și 'ntreacă 'n zări, mai clar și mai puternic!
C. M.

Episcopul Lugojului în Capitală

P. S. Sa Episcopul Lugojului dr. Traian Frențiu se află de câteva zile în Capitală. Astăzi P. S. Sa pleacă la Gherla, pentru a sfinți o seamă de preoți.

Prim-ministrul ungar s'a întors din Serbia

Semioficios se anunță: Conte Tisza s'a întors la Budapesta, după o călătorie de 4 zile în părțile de nord ale Serbiei cucerite. Prim-ministrul ungar a vizitat localitățile Sabaj, Lesnița, Losnița și Koviljata. De aci a plecat cu vaporul la Zabreț, apoi la Obrenovaț, Valjevo, Lajkovaci, Lazarevaț. Tot cu vaporul a plecat apoi din Zabreț la Belgrad unde a stat o zi și jumătate. De acolo a plecat cu automobilul în Ungaria. S'a oprit la Zimony și a inspectat Sirmia. Cu un tren special a sosit azi dim. la Budapesta.

Examenle de capacitate la preparandile românești,

au loc Joi 18 și Vineri 19 Maiu la Blaj, Sâmbătă 20 și Luni 22 Mai la Gherla, Mercuri 24 Mai la Oradea Mare, la 29 Mai la Lugoj și la 5 Iunie la Arad.

Zona militară din România

Ministrul de război român a hotărît să scoată localitățile Bușteni, și Poiana Tapului din zona militară.

În tot timpul sezonului de vară aceste localități vor putea fi vizitate. Vizitatorii însă nu vor fi lăsați să facă excursiuni. Plimbările pe șoseaua dintre Bușteni și Sinaia vor fi permise.

Reforma dării de război în Ungaria

Se știe că 'n Ungaria s'a pus o dare de război pe venitul fiecărei persoane, care trece de 20.000 cor. pe an. Cum sumele ce le încasează statul din acest bir se ridică numai la 30 milioane și nu ajung pentru a se veni în ajutorul victimelor războiului, guvernul ungar proiectează să prezinte parlamentului o reformă, punându-se o dare și peste veniturile dela 5000 cor. în sus.

Dieta croată,

va fi convocată pentru o sesiune de vară, în acelaș timp cu parlamentul ungar, adică pe la începutul lui Iunie.

Reconstruirea Galiției pustiite de ruși

Eri a avut loc la Viena o conferință convocată de prim ministrul austriac, contele Stürkgh, cu scopul de a se discuta toate punctele cu privire la acțiunea de reconstruire a satelor și orașelor din Galiția, cari au suferit atîta de pe urma războiului. Au luat parte la această conferință miniștrii de interne, de lucrări publice, de agricultură, ministrul Galiției, guvernatorul Galiției și președintele clubului deputaților poloni, dr. Bilinski. Guvernul austriac va încredința opera de reconstruire a Galiției unei centrale speciale care se va constitui în curând.

Jubileul ziarului „Adeverul“

„Adeverul“ din București, a publicat un foarte elegant album pentru comemorarea primului sfert de veac al existenței sale. E o foarte interesantă povestire a evenimentelor la care a participat și a greutăților cu care a avut de luptat în cei 25 ani de existență.

Lucrarea aceasta a fost redactată de distinsul publicist și ziarist Constantin Graur, fost corespondent al „Adeverului“ la Viena.

Germanii construiesc gări în Serbia

La 15 Maiu s'a inaugurat în a doua Capitală a Serbiei, la Niș, marea gară construită de germani, căreia îi s'a dat numele de Tarul Ferdinand.

O amendă în bani de 13 milioane mărci

Trebue să plătească fabricantul de spirt neamț, Ernst Boeticher din Eitorf, pe temeiul unei sentințe a tribunalului din Bonn, care pe lângă o pedeapsă de un an și jumătate închisoare, l'a obligat să mai plătească statului german această amendă uriașă, fiindcă a săvârșit mari înșelăciuni ani de zile la plățirea birului pentru spirt.

O conspirație contra regelui Suediei

„Guströmer Zeitung“ află din isvor competent că zilele trecute s'a plănuit un atentat contra regelui Suediei. Acesta voia să viziteze o expoziție de cai lângă Stockholm, la Djorsgarden. Înainte de a pleca acolo, atât regele cât și ministrul de interne au fost avizați ca să renunțe la această vizită, căci se plănuiește un atentat contra regelui cu prilejul acestei vizite. Regele n'a plecat. Poliția suedeză făcând cercetări, a descoperit că într'adevăr o conspirație a fost încercată de agenți ruși și englezi. S'au făcut mai multe arestări.

Un congres pentru dezvoltarea căii dunărene

„Frankfurter Zeitung“ publică o corespondență din Budapesta, din care extragem următoarele:

Primăria din Budapesta a primit acum câteva timp o interesantă adresă, foarte importantă din punct de vedere economic. Adresa a venit din Bavaria și conține o propunere a primarului orașului Regensburg ca să se pregătească și să se ție o conferință internațională în chestia dezvoltării comunicației pe Dunăre. Ideea primarului din Regensburg a fost supusă, într'un memoriu și guvernului ungar.

În adresa primarului din Regensburg se arată că Dunărea este drumul cel mai practic și mai natural pentru comerțul Europei centrale și pentru cât mai largă folosire a acestei minunate căi

fluviile trebuie făcut de pe acum totul pentru pregătirea acțiunii viitorului. Prin atragerea specialiștilor din țările dunărene trebuie să se creeze o puternică organizațiune care să aibă ca scop găsirea de mijloace practice pentru dezvoltarea căii dunărene.

Ideea primarului orașului Regensburg a fost îmbrățișată cu căldură în capitala Ungariei. Primăria Budapestei se va pune în legătură cu factorii competenți ai guvernului, pentru o acțiune comună. În vremea aceasta primarul s'a adresat instituțiilor economice interesate invitându-le să studieze chestiunea și să înainteze rapoarte. Abia după primirea rapoartelor se vor invita și celelalte orașe dunărene la colaborare.

Deoarece nu se știe încă cu precizie, cari vor fi relațiunile economice și politice cu România după războiu, s'a hotărât ca deocamdată România să nu fie solicitată să participe la acțiune, amânându-se soluțiunea acestei chestiuni pentru un viitor, sperăm nu prea îndepărtat.

Pentru a evita însă orice jignire a susceptibilității României, nu se va crea deocamdată o asociație organizată, ci conducerea întregii acțiuni, va fi încredințată »Asociației economice a Europei centrale«, care se află sub președinția fostului prim ministru ungar Wekerle, la care România n'a aderat încă.

Aviz abonaților noștri!

Rugăm pe abonații noștri să binevoiască a ne trimite colecțiile complete ale foii săptămânale din anii 1912, 1913, 1914 și 1915. Toți aceia cari ne vor trimite colecția întreaga vor primi foia săptămânală gratuit un an de zile.

Biruitoarele trupe austro-ungare în toate situațiile create de războiu, sint totdeauna cu conștiința liniștită, că comandamentul militar duce grijă spre a aproviziona trupele cu toate cele ce le lipsă și potrivite spre a face suportabilă viața pe câmpul de luptă. Dar totuși există nenumărate lucruri, mărunte, cari în totalitatea lor contribuie mult la sănătatea și prosperitatea trupelor și a căror procurare nu e treaba comandamentului militar. De acestea se știu d. e. Caramellele pentru piept ale lui Kaiser, cari nu sunt numai un mijloc de a împedea tusea, răgușeala și alte îmbolnăviri ale organelor de respirațiune, ci sunt și un mijloc excelent de întărire și înprospătare prin conținutul lor de malț. După oboseala de tot soiul, ca marșuri, lupte, etc., e un mijloc potrivit spre a contrabalansa pierderea puterilor și de a înlătura oboseala fizică și spirituală. Chiar pentru scopul acesta s'au găsit minunate Caramellele de piept ale lui Kaiser. În toată armata austro-ungară rar se află un soldat, care să nu cunoască caramellele acestea, pentru că se trimit în mii și mii de cazuri ca dar pe câmpul de luptă. Caramellele pentru piept ale lui Kaiser sunt preparate de firma FR. KAISER din Bregenz și se află de vânzare în cele mai multe farmacii și drogerii, precum și în magazinele de coloniale mai bune.

Dela administrația »Foaia Poporului Român«, Budapest, VII., Ilka-utca 36, se poate comanda următoarele:

Epistolia Domnului

(carte legată) cu porto postal 45 fileri.

Visul Maicii Domnului

(carte legată) cu porto postal 45 fileri.

Cântece din războiu

(carte din 96 pagini), cuprinde cele mai noi cântece din războiu, intitulat

„Dor și jale“

adunate de Dr. Dimitrie Cioloca, costă numai 44 fileri, plus 5 fileri porto postal.

Chestiuni de limbă

Maghiarismele din limba românească

Nu există nici o limbă care să n'aibă cu duimul cuvinte străine de originea ei primitivă, așa cum nu există om care să n'aibă sânge din cele mai departate familii și une-ori chiar sânge străin de limba lui. Limba veche grecească are cuvinte persane și egiptene, apoi și latine; limba latină are cuvinte grecești foarte multe, mai ales venite pe cale literară, întocmai cum noi avem o avalanșă de cuvinte franceze venite pe aceiași cale; limba franceză are cu duimul cuvinte germanice, italiene, spaniole, engleze, olandeze; limba germană are o avalanșă de cuvinte latine (Kaiser, mauer, schreiben, kerker, keller dela lat. Caesar, murus, scribere, carcer, sellarium); ungureasca are o sumedenie de slavizme, cum le avem și noi, și așa mai încolo: nimenea nu e nobil curat, nimenea n'are sânge albastru (cum zice povestea), ci toți sintem amestecați, fiindcă am avut relațiuni cu vecinii.

De aceea, nu trebuie să ne indignăm căci e zadarnic și fără folos), dacă avem cuvinte străine în limba noastră! E bine ca artistul să evite cuvintele triviale, ordinare sau neelegante. Dar când e vorba de un scriitor popular sau familiar, cum e Creangă, dacă te-ai apuca să scoți din scrierile lui ungurismele (care-s multe!), I-ai mutița!

Dar ce vorbește cu de Creangă! Chiar din limba noastră comună (dela Tisa până la Nistru și până la Bug!) foiesc ungurismele, care-s mai multe de 300 în România liberă! Dar încă în provinciile locuite de români în Ungaria! Iacătă câteva: borcan, bumb, ciubăr, hîrdău, cimpoi, cizmă, concii, coc (o, pieptănătură femeiască), corlată, dobă, tobă, mellesteu, feredeu, feresteu (fierăstrău), gealău (rindea), giulgi, hadarag, ham, heleșteu, ilău, iacăt, labă, leagăn, gînd, panglică, oloi, sapon, pomătuf, scriu, răvaș, răsteu, șip, șan (calapod), talpă, zabală, toc, zurgalău! Pilda nu e alta de cât ungurește pelda, dela germanul Bild.

Dar verbe! Pottim: a altoi, ademeni, bălabăni, bănuți, băntui, bizui, bodogăni, boscorodi, bălângăni, cheltui, chibzui, chelălăi, cebăluți, ciufuți, ciuguli, făcăluți, făgăduți, foi, giugiuli, jumuli, legăna, mocoși, hălăduți, hărjoni, rebegi, terfeli, festeli, viscoli, zvârcoli, zgrebuli, îngăduți, lăcui (azi: a locui), în-tălni, mântui, mistui, sălășlui, tămăduți, scormeli, socoti, sudui, tăgăduți, vămui, zornăi, zăngăni!

Ce oroare! Dar câte mai sint încă! Dacă nu mi-ar fi frică de plictiseala cititorului, aș putea înșira aci un lung pomelnic, care va dovedi că e imposibil să se dea afară atâtea cuvinte. Unele-s indispensabile chiar poetului: gînd, alean, leagăn, holdă, imas, gingaș!

Dar în loc de fel și chip cum vei zice? Mod? Cum greu!

Ungurești sint: șoim, uli, gaie, coroi și ivindireul.

Unguresc e și oraș! Din pricina năvălirilor și a nesiguranței, Românii nu și făceau orașe după moda germană, ci numai sate și cetăți. Când a venit o linitșe relativă, Ungurii au început a-și face orașe ca Germanii, iar noi ca Ungurii, dela cari am și luat cuvântul oraș (ung. város). Cuvântul tîrg e luat dela Slavi, ca și iarmaroc, care în Muntenia și Ardeal se numește bîlc: (ung. bulcsu), iar în Dobrogea panair (turc. panair, dela gr. panighiri).

Din numele de locuri sint ungurești: Ardeal, Argeș, Bacău, Buzău, Ajud și Aiud, Ceahlău, Penteleu, Pătirlage, Hirlău și altele (zeci sau poate sute!). Din numele de oameni: Mogoș, Culcer, Hirlău.

După cuvintele latine (cele mai importante) vin cele slave (cari sint sumedenie!). Apoi vin cele ungurești, apoi cele turcești, (tratate științific de Lazăr Șăineanu în interesanta carte: Influența orientală asupra limbii și culturii românești, București, 1900), apoi cele neo-grecești, apoi cele rusești, apoi cele franco-latine. Mai sint și vechi grecești și albaneze, apoi puține italiene.

Multe din cele mai obișnuite zilnice sunt nelatine, iar noi sintem așa de deprinși cu ele, încât nici nu bănuim că-s străine. A încerca să le izgonești pe cele înrădăcinate, e zadarnic, nefolositor și ridicol! Ca și în negoț, numai atunci poți înlocui când ai ce pune în loc și când lucrul e primit de public! Pe cale artificială, e imposibil!

AUGUST SCRIBAN

Prof. de latină la liceul Internat din Iași.

Editor și redactor responsabil:
Dimitrie Birăuțiu.

Tipografia »Poporul Român«, VII., Ilka-utca 36.

Scutiti soldatii

prin

**Caramelle
de Pept
ale lui Kaiser**

cu csi „3 Brazi“.

Milioane de oameni le folosesc contra

TUSEI

impotriva tusei, răgușelei, flegmei, catarului de laringe și tusei convulsive.

Sunt bune la preîntâmpinarea răceleii, din cauza aceasta sunt binevenite fiecărui ostaș.

6100 atestate legalizate de not. publici dovedesc rezultatul sigur și popularitatea de care se bucura acest leac unic. Publicul este deci rugat să refuze orice falsificat primind numai Caramelle pentru piept Kaiser (cu 3 brazi), care singur are un efect tămăduitor. — Se poate căpăta în cele mai multe drogherii, dar numai în pachete de câte 20 și 40 fileri și în tuburi de câte 60 fileri.

Se află la toate farmaciile, drogheriile și magazinele de coloniale mai bune.